

روزنه

مذاکره بر سریم در رم

● شرق: روز پنجشنبه رم، پایتخت ایتالیا میزبان نمایندگان چهار کشور اروپایی، نماینده اتحادیه اروپا و ایران بود؛ گفت‌وگو درباره آخرین وضعیت یمن و منطقه موضوعی بود که حسین جابری‌انصاری، دستیار ارشد وزیر خارجه در امور ویژه سیاسی، هلکا اشمید، معاون سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپایی و مدیران کل سیاسی و امنیتی وزارت خارجه ایتالیا، آلمان، فرانسه و انگلستان پشت درهای بسته درباره آنها گفت‌وگو کردند. این دومین بار است که این گروه برای گفت‌وگو درباره یمن و مسئله منطقه دور هم جمع می‌شوند؛ قبل از این در بیست‌ونهم بهور ماه ۱۳۹۶ دیپلمات‌های ایتالیا، فرانسه، انگلیس و آلمان به همراه سیدعباس عراقچی، معاون وزیر خارجه ایران در شهر مونیخ آلمان در حاشیه کنفرانس امنیتی مونیخ دور هم گرد آمده و در دیداری نیم‌ساعته آخرین تحولات یمن، بحران و راه‌های مقابله با محاصره بی‌رحمانه مردم یمن و ارسال کمک‌های انسانی به آن کشور را مورد بررسی قرار دادند. این دیدار هم با ریاست اتحادیه اروپا انجام شده است. به گزارش ایسنا، روزنامه وال‌استریت ژورنال همان زمان مدعی شد دیدار دیپلمات‌های اروپایی با مقام ایرانی، به حاشیه کنفرانس امنیتی مونیخ انجام شده که یک کانال جدید برای ریزی درباره فعالیت‌های ایران است. به نوشته وال‌استریت ژورنال دولت‌های اروپایی ایران از جمله برنامه‌های این کشور و فعالیت‌های منطقه‌ای تهران نشان داده‌اند، هر چند به گفته منابع آگاه، این گفت‌وگوها در مراحل بسیار اولیه قرار دارد. به‌طور هم‌زمان، اروپایی‌ها در دیداری با محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران، توافق کردند کانال ارتباطی جدیدی درباره گفت‌وگو بر سر مسائل منطقه ایجاد کنند.

اصابت موشک یمنی، بهانه اتهام‌زنی به ایران

از بحران یمن حدود چهار سال می‌گذرد و این کشور در شرایط حاضر روزهای بحرانی‌ای را می‌گذراند؛ اما با پرتاب موشک از طرف این کشور به عربستان، بحران وارد مرحله جدیدتری شد. پرتاب یک موشک از یمن به فرودگاه بین‌المللی ریاض در عربستان سعودی، در اواسط آبان‌ماه ۱۳۹۶ موجب موج جدیدی از اتهام‌زنی به تهران شد. عربستان گفت بکان موشکی ارتش یمن، یک فروند موشک بالستیک از نوع «برکان h (آفشاشن)» به فرودگاه بین‌المللی «ملک خالد» شلیک کرده است. این اتفاق موجب شد در اولین واکنش خارجی، دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا، بگوید: «از نظر من حمله (به عربستان) کار ایران بوده است». ترامپ که همان زمان در ابتدای سفر ۱۲ روزه به کشورهای آسیایی بود گفت: «سیستم‌های آمریکایی مستقر در عربستان سعودی، این موشک را ساقط کرده‌اند... هیچ کشوری قادر به تولید آنچه آمریکا می‌سازد، نیست و این تجهیزات در نقاط مختلف جهان استفاده می‌شود». اما این ادعا به‌سریع از سوی مقامات مسئول جمهوری اسلامی ایران رد شد.

نیکي هيلي وشوی ضدایرانی

بعد از آن نیکي هيلي، سفیر آمریکا در سازمان ملل، گروهی خبرنگار را به پایگاهی نظامی در واشنگتن برده و پشت تریبونی ایستاده که یک حجم بزرگ آهنی پشش گذاشته شده است. او گفته این موشکی است که از یمن به عربستان اصابت کرده و ریاض آن را به امانت به آنها داده است؛ اما همه این صحنه‌آرایی برای این بوده که او بگوید این موشک ساخت ایران است و آرم گروه صنعتی شهید باقری بر آن حک شده است. نیکي هيلي مدعی شده ایران عامل بی‌ثباتی خاورمیانه است و ادامه داده: آنچه از بررسی بقایای موشک برمی‌آید، می‌تواند به‌عنوان «شواهد انکارناپذیر» نقض تعهدات بین‌المللی ایران و تلاش نافرجام ایران برای لاپوشانی این موارد تلقی شود. او مدعی شده موشک شلیک‌شده به فرودگاه ریاض، نشان گروه صنعتی شهید باقری را داشته است. همان روز محمدجواد ظریف در توییتی عکس نیکي هيلي را کنار عکس کالین پاول گذاشت و نوشت: «زمانی که من در سازمان ملل بودم، این‌ن نمایش و آنچه را به آن افزود، «دیم». او با گذاشتن این دو عکس کنار هم، سخترانی مشهور «کالین پاول»، وزیر خارجه وقت آمریکا، در دولت اول بوش پسر را به یادها آورد که در سال ۲۰۰۲ با حضور در شورای امنیت سازمان ملل متحد، اطلاعاتی از وجود تسلیحات ممنوعه در عراق ارائه داد و دیگر قدرت‌رها را برای حمله به این کشور جلب کرد؛ اقدامی که نتیجه آن حمله به عراق و درگیرکردن این کشور در سال‌ها جنگ و بی‌ثباتی است. همان زمان نمایندگان انگلیس، فرانسه و آمریکا پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای را تهیه کردند که خواستند ایران را به دلیل ناکامی در مانعت از ارسال موشک به حوثی‌ها، محکوم کند.

طرح ۴ ماده‌ای ظریف

فروردین ۱۳۹۴ بود که محمدجواد ظریف، در کنفرانسی در اسپانیا، گفت همه عملیات‌های هوایی و زمینی علیه یمن باید متوقف شود. او در این نشست از طرح چهارماده‌ای ایران برای پایان‌دادن به بحران یمن گفت: آتش‌بس، کمک بشردوستانه، گفت‌وگوی داخلی یمن و تشکیل یک دولت فراگیر؛ موضوعی که بعدا بارها ظریف بر آن تاکید کرده است. قرار است دور سوم گفت‌وگوها خرداد، در نیمه دوم ژوئن ۲۰۱۸ در بروکسل مقر اتحادیه اروپایی، با میزبانی این اتحادیه برگزار شود.

politics@sharghdaily.ir

دیپلماسی

ایران، آمریکا و سرنوشت برجام

پس از ۲۲ اردیبهشت چه می‌شود؟

فرمان‌های اجرایی متعددی که لغو شده‌اند، باید مجدداً با شرایط جدید تطبیق یابند و مجوزها و استثناهای متعددی صادر شوند. این در حالی است که اکثریت کارشناسان مسلط و با تجربه‌ای که قبلاً با دولت اوباما کار می‌کردند از دولت ترامپ خارج شده یا به کارهای دیگر مشغول شده‌اند و تقریباً همه آنها با روش کار ترامپ در اکثر زمینه‌ها به‌ویژه برجام مخالفاند. به‌علاوه، کشورهای آسیایی و اروپایی‌که با ر قبل به‌طور کم‌وبیش کامل با دولت اوباما همکاری کردند، این‌بار با توجه به پایبندی ایران به تعهداتش ذیل برجام، شدیداً نسبت به همکاری با دولت ترامپ در راستای نقض برجام اکره دارند؛ به‌ویژه درصورتی‌که ترامپ به نظرات و پیشنهادهای اتحادیه اروپا و کسانی مانند مکرون بی‌اعتنا بماند. ضمن اینکه رابطه ترامپ با اکثر کشورها، از جمله به‌دلیل سیاست‌های تجاری، زیست‌محیطی و... بسیار نامساعد است.

در چنین شرایطی به نظر می‌رسد که محتمل‌ترین گزینه ترامپ در ۲۲ اردیبهشت می‌تواند خودداری او از تمدید تعلیق تحریم قانون NDAA باشد. در این صورت، با توجه به توضیحات فوق، تحریم‌های عملی فوری علیه ایران اعمال نمی‌شود و یک فرصت دومانه دیگر برای توافق با اروپا فراهم خواهد شد. این‌گونه درعین‌حال، می‌تواند فعلاً نظر پایگاه رای ترامپ را نیز که خواستار خروج او از برجام است، تأمین کند. گروهی از اعضای معتدل دولت ترامپ و افراد سیاسی همسو با او نیز که سیاست ۱۶ماهه او برای ایجاد بلاتکلیفی در مورد برجام و اعمال تحریم‌های غیرهسته‌ای جدید را فعلاً کافی می‌دانند، موافق با این گزینه هستند. به باور آنها، ترامپ همچنان می‌تواند با استناد به ادامه مذاکرات با اروپا و پیشرفت‌های حاصله، تصمیم نهایی را به تعویق بیااندازد و بر مدیریت ائتلاف فرا‌آتلانتیکی که برایشان مهم است، متمرکز شود.

برخی احتمالات و توصیه‌های دیگر به ترامپ نیز به شرح زیر قابل تلخیص است:

۱- وزیر خزانه‌داری آمریکا در ۱۱ آوریل در یکی از جلسات کنگره گفت: «اعاده تحریم‌ها الزاماً به معنی خروج آمریکا از برجام نیست؛ بلکه تنها به این معنی است که تحریم‌های اولیه و ثانویه از سر گرفته شده‌اند.» از نظر او و امثال او این یک راه‌حل میانه است با این فرض که آمریکا ضمن تحمیل مجدد تحریم‌ها همچنان در ترتیبات برجام مانند کمیسیون مشترک و کمیته تدارکاتی و... شرکت خواهد کرد و برجام

حفظ خواهد شد. البته اگر این‌ توهم را بتوان راه‌حل دانست، ایران نیز می‌تواند متقابلاً برنامه هسته‌ای خود را از سر گیرد و اعلام کند که همچنان به برجام پایبند است. روشن است که در صورت اعاده تحریم‌ها که نقض مهم‌ترین تعهد آمریکاست، برجام موضوعیت خود را از دست خواهد داد.

۲- برخی دیگر نیز مدعی وجود امکان اعمال تحریم‌های تعلیق‌شده به بهانه‌های دیگر مثلاً توریسم، حمایت از بشار اسد و... هستند. این نیز البته توهمی بیش نیست؛ چراکه در بند ۲۶ برجام به صراحت تاکید شده که آمریکا حق اعاده و تحمیل مجدد تحریم‌های هسته‌ای فراملی به شرح مندرج در ضمیمه ۲ برجام را ندارد. البته در این مورد ایران نیز می‌تواند با اعاده برنامه هسته‌ای خود مدعی ادامه عضویت در برجام باشد.

۳- گزینه دیگری می‌تواند این باشد که آمریکا از تمدید تعلیق تحریم‌ها در ۱۲ و ۱۲ جولای خودداری کرده و سپس عدم اعاده قطع‌نامه‌های شورای امنیت را موقوف به ادامه پایبندی ایران به تعهداتش ذیل برجام کند. آنچه «تحریم‌ها ظالمانه» لقب گرفت، تحریم‌های مالی، نفتی و... بود. قطع‌نامه‌های شورای امنیت که ناظر بر منع همکاری‌های هسته‌ای و اقلام دوظهوره‌ای و سلاح و همکاری موشکی و مانند اینها بود، هیچ‌گاه فشار اقتصادی عمده‌ای را موجب نشد.

۴- برخی مانند بولتون و پمپئو که از ابتدا مخالفشان با برجام ربط چندانی به خود برجام نداشت، بلکه بیشتر ناشی از امکاناتی بود که این توافق برای ایران فراهم می‌کرد، بعید است به هیچ شکل با «اصلاح برجام» به تنهایی کوتاه بیایند. آنها مدعی‌اند که نظام ایران به لطف برجام هم تقویت شد، هم فراع بال یافت و هم مشکلات مالی‌اش برطرف شد. بنابراین آنها که در اصل در پی «تغییر رژیم» هستند، اصلاح برجام و پرداختن به ایجاد منطقه‌ای و موشکی امر را تنها مرحله‌ای برای پیگیری هدف نهایی خود می‌دانند. البته اینها ممکن است در سیر بعدی امور منزوی شوند.

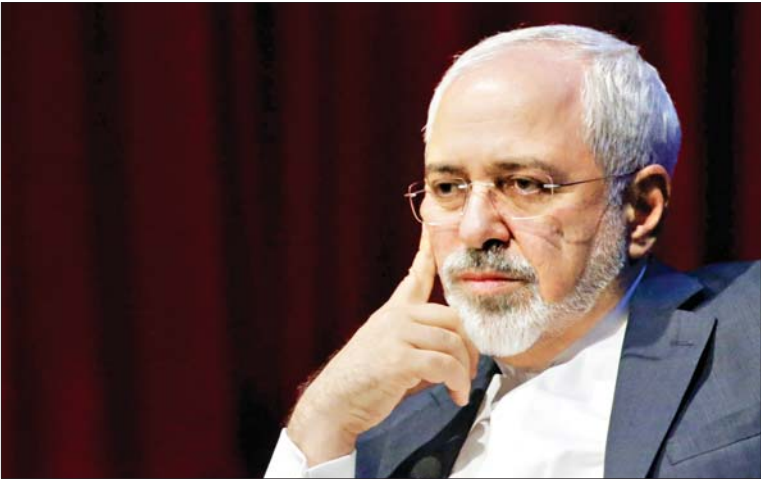
۵- مارک دویوویتز رئیس بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها و یکی از معماران استراتژی فشار بر ایران بر آن است که ترامپ نباید برای خروج از برجام عجله کند. وی سیاست «محدوده امن» یا «safe harbor» را پیشنهاد می‌کند؛ به این معنی که آمریکا مدتی مثلاً شش ماه به بانک‌ها و شرکت‌های خارجی که با ایران کار می‌کنند، فرصت دهد تا کار خود با ایران را متوقف کنند. وی معتقد است که از این‌ طریق بی‌ثباتی و بلاتکلیفی طولانی‌تر و شدیدتر می‌شود و اروپا نیز فرصت بیشتری برای تصمیم‌گیری خواهد داشت.

در مورد اینکه گزینه‌های ایران چه می‌تواند باشد، ورای کلیاتی که تاکنون توسط مقامات مطرح شده، تصمیم نهایی ایران تماماً بستگی به طرز عمل ترامپ و نیز نحوه واکنش اروپا و دیگر کشورها در برابر آن خواهد داشت. بنابراین طیفی از گزینه‌ها، از ماندن در برجام با وجود خروج آمریکا و کمک به افزایش انتقاد جهانی از آمریکا گرفته تا خروج از برجام و اعاده کامل برنامه هسته‌ای، در برابر ایران قرار خواهد داشت. مادام که تصمیم ترامپ و واکنش‌های بین‌المللی به آن روشن نشده، مشکل می‌توان گزینه مشخصی را برای ایران در نظر گرفت.

یک هفته تا موعد تصمیم برجامی ترامپ

ظریف: مطلقاً دوباره مذاکره نمی‌کنیم

این ویدئو در حالی منتشر شده که قرار است ۲۲ اردیبهشت دونالد ترامپ، درباره تعلیق تحریم‌های هسته‌ای ایران تصمیم بگیرد. او دی‌ماه هشدار داده بود که در این موعد تعلیق تحریم‌های هسته‌ای را تمدید نمی‌کند و اروپا باید آنچه را او نواقض برجام می‌خواند، رفع کند. به‌زعم او مسائل منطقه‌ای و برنامه موشکی ایران باید در توافق با ایران گنجانده می‌شد. ازهمین‌رو، اروپایی‌ها در تلاش‌اند که نظر ترامپ را تغییر دهند و او را در توافق نگه دارند. در همین راستا امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و آنگلا مرکل، صدراعظم آلمان، به واشنگتن سفر کردند و در ملاقات با ترامپ تلاش کردند او را متقاعد کنند که حفظ برجام به نفع همه است. بااین‌حال آنها نیز مانند واشنگتن بر مذاکره بر سر مسائل منطقه‌ای و موشکی تاکید کردند؛ موضوعی که مقامات مسئول ایران به‌شدت به آن واکنش نشان داده‌اند و در ویدئوی برجامی ظریف نیز بر آن تاکید شده است.

فکر می‌کنم ترامپ در برجام ماند
مارک میدوز، قانون‌گذار جمهوری خواه که روابط نزدیکی با دونالد ترامپ دارد، به دیلی بیست گفت که انتظار دارد ترامپ حداقل برای کوتاهمدت در برجام بماند. او گفته: فکر نمی‌کنم که در هفته آینده در زمان ضرب‌الاجل برجام رئیس‌جمهور به‌طورکلی از توافق هسته‌ای با ایران خارج شود. او گفت: بر اساس گفت‌وگوهایی که با همکاران

رویداد

بیانیه انجمن دفاع از آزادی مطبوعات در روز آزادی مطبوعات

● انجمن دفاع از آزادی مطبوعات ایران به مناسبت سوم می، روز جهانی آزادی مطبوعات بیانیه‌ای منتشر کرد، متن این بیانیه به شرح زیر است: «روز جهانی آزادی مطبوعات فرصتی است تا با نگاهی منصفانه و حرفه‌ای علاوه بر شناخت کارستی‌ها، علل و عوامل افول مطبوعات و ظهور فرصت‌های جدید را بازشناسیم. براین‌اساس تجارب سال‌های اخیر، نتایج متناقضی پیش‌روی ما قرار داده است. برخورد‌های غیرحرفه‌ای و پرهزینه ... با روزنامه‌نگاران و ققدان مطبوعات آزاد و مستقل و تنگنرا، موجب افول آزادی اطلاعات و گردش اخبار شده ...رشد فساد در ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و مدیریتی افزایش پیدا کرده و خودسانسوری و بی‌تفاوتی در رسانه‌ها و تلاش برای صرفاً ماندگاری، موجب گذشتن از کنار مسائل اساسی جامعه شده است. بی‌اعتمادی عمومی و کاهش اقبال جامعه به دولت‌مردان و مسئولان و حتی رسانه دالما افزایش می‌یابد و برخی از رسانه‌ها، فارغ از هرگونه مسئولیت‌پذیری نسبت به انتشار مطالبی اقدام می‌کنند که فاقد عناصر صحت، شفافیت، دقت و منبع موثق و پاسخ‌گویی از سوی مدیران است. فضای رسانه‌ای کشور به مسیری یک‌طرفه تبدیل شده که از یک سو تزریق یاس و ناامیدی می‌کند و از سوی دیگر به تبلیغات مستقیم و جانبدارانه می‌پردازد به‌گونه‌ای که باعث تشدید دل‌زدگی مردم می‌شود. بر این مشکلات، مسائل مالی و زیان تولید نشریات مکتوب را اضافه کنید که خود موجبی برای تعطیلی ناگزیر بنگاه‌های مطبوعاتی شده و می‌شود. روند پیش‌گفته در حوزه مطبوعات و آزادی بیان موجب شد که جامعه صدای منتقد و مخالف را از خارج مرزها بشنود و شوربخانه بسیاری از این تفسیر و تحلیل‌ها چنین می‌نمایانند که گویی ایران به ویرانه‌ای تبدیل شده است، حال آنکه حقیقت جامعه ایرانی چنین نیست و القای چنین اندیشه‌ای به‌دلیل خلا حضور طبوعات مستقل و آزادی بیان نقد و انتقاد رخ داده است. این فرایند، افت بی‌اعتمادی عمومی به سخنان و مواضع دولت‌مردان و مدیران را بیش از پیش دامن زده و در آن جو بی‌اعتمادی و فضای روانی ساخته‌شده، بدخواهان ایران بیش از هر زمان دیگری به یاس و ناامیدی و خشونت و اعتراضات غیرمدنی دامن می‌زنند. همچنین در غیاب مطبوعات آزاد، سوءاستفاده‌های اقتصادی، اختلاس، رشوه‌خواری و فساد به نحو نگران‌کننده‌ای در جامعه گسترش یافته است. در مقابل فقط بخشی از نتایج افول مطبوعات مستقل و آزادی بیان و آزادی نقد و انتقاد در جامعه است. انجمن دفاع از آزادی مطبوعات معتقد است اگر ارزش ذاتی آزادی بیان و مطبوعات و رسانه‌ها و حمایت از گردش آزاد اطلاعات به یک باور و رویه در مسئولان تبدیل شود، بی‌تردید زمینه برای رشد و شکوفایی استعداد‌های نو و مبارزه با مفاسد اقتصادی و اجتماعی به نحو مؤثر فراهم می‌گردد. با حذف و کاهش هزینه‌های امنیتی، سیاسی و مالی برای روزنامه‌نگاران و حمایت از مطبوعات مستقل می‌توان زمینه گفت‌وگو و حل مسائل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را فراهم کرد. رسانه‌ها می‌توانند با بیان شفاف وظیفه تاریخی خود را به‌عنوان رکن چهارم مردم‌سالاری به انجام رسانند. روز جهانی آزادی مطبوعات فرصتی است برای یادآوری ضرورت اصلاح قانون به‌ویژه:

الف : غیرجرائی‌سازی جرائم مطبوعاتی و رسانه‌ای و جایگزینی مسئولیت مدنی و جبران خسارت و حذف مجازات‌های سنگین.

ب : لغو اخذ مجوز و جایگزینی نظام اعلام‌نامه.

ج: توسعه و تثبیت نقش رسانه‌نگاران و نهادهای غیردولتی و تشکل‌های حرفه‌ای در ساختار نظام رسانه‌ای.

آزادی مطبوعات درمان معجزه‌آسای همه مشکلات نیست، اما مهم‌ترین و اساسی‌ترین راه برای رشد انسان‌ها و مبارزه با جهل، فقر، محرومیت، فساد، ظلم و جنگ‌های خونین فرقه‌ای و گامی به‌سوی حکمرانی صالح در دنیای معاصر است.

آزادی مطبوعات راه غلبه بر چالش‌های کنونی در کنار نقش سازنده و پویا در تدویر افکار عمومی و تکیه‌گاه اصلی ملت در مبارزه با فساد اقتصادی، فساد اداری و تبعیض است. سبکد به قلم، بر تعهد صاحبان تاریخ تاکید دارد و روز جهانی آزادی مطبوعات یادآور تاریخ تحولات گذشته بشری به سوی آینده بهتر در پرتو صلح، آزادی و عدالت است. انجمن دفاع از آزادی مطبوعات بر این باور است که با گسترش رسانه‌های مجازی و توسعه ارتباطات، حاکمیت‌ها در قبال آزادی بیان و گردش آزاد اطلاعات مسئولیت‌های جدی و همه‌جانبه بر عهده دارند و رفتارهای سلبی و حذفی و امنیتی، پاسخ مناسبی به این‌گونه تحولات دانما رویه‌گسترش نیست. در پایان، انجمن دفاع از آزادی مطبوعات پیشنهاد می‌کند روند تشکیل و صدور مجوز رسانه به نظام اعلام‌نامه‌ای تبدیل شود تا مؤسسات رسانه‌ای براساس مزیت‌های نسبی خود در زمینه‌های متفاوت، با رعایت قانون به فعالیت بپردازند. یادآوری این نکته ضروری است که اگر مسئولان به‌دنبال ایجاد چنین مؤسساتی نباشند که عملاً جای خالی رادیو و تلویزیون خصوصی را پر کند، دیگران در خارج از کشور چنین خواهند کرد و در نتیجه افکار عمومی را بیش از پیش در اختیار خواهند گرفت.

ما براساس وظیفه و مسئولیت خویش یک بار دیگر آمادگی خود را برای ایجاد بستر گفت‌وگو میان مسئولان و منتقدان اعلام می‌داریم؛ زیرا تنها در صورت تحقق گفت‌وگو است که بسیاری از مسائل در مسیر حل‌وفصل خواهد افتاد.